

دانشگاه گوارز و منابع طبیعی گوارز

نشریه کارآفرینی در کشاورزی
جلد دوم، شماره اول، بهار ۱۳۹۴
<http://jead.gau.ac.ir>

کارآفرینی پایدار رویکردی نو در کشاورزی

*مرجان سپه‌پناه^۱ و رضا موحدی^۲

^۱ دانشجوی دکتری ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه بوعلی سینا،

^۲ دانشیار و مدیر گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه بوعلی سینا

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱/۲۹؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۳/۵

چکیده

کارآفرینی به‌طور فزاینده‌ای به‌عنوان عاملی مهم برای ایجاد تغییر و تحول به سمت محصولات و فرآیندهای پایدار شناخته شده است. ادبیات کارآفرینی پایدار مدل جدیدی از کارآفرینی را به‌عنوان دسترسی به منابع با ارزش‌های جدید توسعه ارائه می‌دهد. این جنبه از کارآفرینی سبب معتبر شدن ساختار کارآفرینی پایدار شده است. کارآفرینی پایدار یکی از راه‌های ممکن برای مدیریت تخریب محیط‌زیست به‌شمار می‌رود و یکی از ابعاد مهم در بخش کشاورزی است. لذا، توجه به قابلیت‌های پایداری و ایجاد نگرش مثبت و نیز به‌کارگیری کارآفرینی پایدار می‌تواند به فعالیت‌های کشاورزی کمک کند. مطالعه حاضر در ابتدا به دنبال شناخت کارآفرینی پایدار و سپس شناخت توسعه پایدار به‌سمت کارآفرینی کشاورزی و در نهایت رسیدن به یک الگوی مفهومی در کارآفرینی پایدار در کشاورزی است. به‌همین علت در این مقاله سعی شده است با بررسی منابع و مطالعات انجام شده در زمینه کارآفرینی پایدار به ضرورت و اهمیت این موضوع در کشاورزی پرداخته شود. در نهایت بر اساس مرور ادبیات مدل جدیدی برای کارآفرینی پایدار در کشاورزی پیشنهاد شده است.

واژه‌های کلیدی: کارآفرینی پایدار، توسعه پایدار، کارآفرینی کشاورزی، کارآفرینی پایدار در کشاورزی

*مسئول مکاتبه: sepahpanah1981@gmail.com

مقدمه

اگر چه شناخت فرصت از ویژگی‌های اساسی کارآفرینی است (شین و ونکاتارامان، ۲۰۰۰)، اما کارآفرینی اغلب با ناپایداری همراه است. با توجه به این مسئله که ظرفیت و نیت در کارآفرینی ایجاد فرصت‌های جدیدی است که در آن اهداف زیست‌محیطی و اجتماعی، سودآوری و در نتیجه کسب و کار پایدار در نظر گرفته شود، توسعه پایدار می‌تواند، مشارکت جهانی را برای تداوم و پویایی رشد اقتصادی، عدالت اجتماعی و حفظ ظرفیت‌های زیست‌محیطی، نه تنها برای حال حاضر بلکه برای نسل‌های آتی فراهم کند این امر نشان‌دهنده نوعی جامع‌نگری و تعهد برای بهبود آینده مشترک انسانی است (عبدالله‌زاده و شریف‌زاده، ۲۰۱۴). از سال ۱۹۷۰ توسعه پایدار به‌عنوان یک هدف اجتماعی با تمرکز بر ضرورت تلفیق و پیگیری رفاه انسانی همراه با کاهش تخریب محیط‌زیست مطرح شده است. به‌طور کلی بحث اصلی توسعه پایدار این است که منابع طبیعی اندک است و تأمین رفاه انسانی باید در قالب این مسئله در نظر گرفته شود. هر چند که استفاده از منابع تجدیدپذیر در توسعه پایدار محدود نشده است، اما بهره‌برداری از منابع غیرقابل تجدید باید به نحوی کاهش یابد که سهم نسل آینده را حفظ کند. در این راستا، توسعه پایدار باعث مرتبط شدن اهداف اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی می‌گردد. در اصل در توسعه پایدار کسب و کارها باید برای اهداف زیست‌محیطی و اجتماعی در مقابل اهداف اقتصادی اهمیت یکسانی قائل شوند (هال و همکاران، ۲۰۱۰). بنابراین با توجه به این مسائل افراد باید به گونه‌ای از منابع استفاده کنند که فرصت‌های نسل آتی را تخریب نکنند. لذا به‌منظور کاهش این مشکل کارآفرینان به‌خصوص کارآفرینان کشاورزی به دنبال نوآوری‌هایی هستند که محصولات و خدمات پایداری را تولید کنند در این راستا به‌منظور حفاظت از محیط‌زیست، کارآفرینی پایدار مطرح گردید (عبدالله‌زاده و شریف‌زاده، ۲۰۱۴). در ابتدا، در این جا باید ذکر شود که توسعه پایدار نیاز به نوآوری پایداری دارد و کارآفرینان در این زمینه می‌توانند اهداف زیست‌محیطی و اجتماعی را با محصولات یا فرایندهای مختلف در بازار به‌منظور جلب مشتریان ادغام کنند. با در نظر گرفتن عوامل مربوط به توسعه کارآفرینی و توجه به مسئله پایدار، کارآفرینان می‌بایست بازار را به سمت پایداری سوق دهند. بنابراین، به‌منظور پیشرفت در این حوزه، کارآفرینی پایدار معرفی گردید که با در نظر گرفتن منابع محیطی محدود قادر به توسعه، بهبود و پایداری است (اسچالتگر و واگنر، ۲۰۱۱). لذا هدف اصلی ایجاد توسعه پایدار از طریق فعالیت‌های کارآفرینی است. هنگامی که کارآفرینان با مجموعه‌ای از

طرح‌های پایداری روبرو شوند، ملزم به بررسی فرصت‌ها و چالش‌های بسیاری هستند. در این شرایط آن‌ها با مشکلات و چالش‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مواجه می‌شوند (موریس و همکاران، ۲۰۰۲). به‌طور کلی، مسئله پایداری در کارآفرینی سرمایه‌گذاری‌های جدید را بر اساس درک سیستم‌های اجتماعی، مالی و زیست‌محیطی فراهم می‌کند. در این راستا، توسعه توانایی تجزیه و تحلیل این سیستم به تقویت مهارت‌های کارآفرینی در محیط‌های مختلف برای ایجاد تغییر اجتماعی و پیاده‌سازی شیوه‌های کسب و کار پایدارتر کمک می‌کند. از این‌رو، پایداری کارآفرینی ترکیبی از سیستم‌های زیست‌محیطی در علوم اجتماعی و بیولوژیکی، درک صحیح از تخصص‌های اجتماعی و فنی به‌منظور بهبود عملکرد طراحی و توسعه پایدار را فراهم می‌آورد. به‌دلیل میزان اهمیت مسئله پایداری در مباحث کارآفرینی و نقش آن در حفظ محیط‌زیست، رشد و توسعه اقتصادی، ایجاد شغل، افزایش بهره‌وری، نوآوری فنی و تغییرات ساختاری به‌ویژه در فعالیت‌های کشاورزی و با توجه به این که توسعه پایدار به‌عنوان یک هدف اجتماعی و متمرکز بر رفاه انسان که با کاهش تخریب محیط‌زیست مطرح است، مطالعه حاضر مبتنی بر این مسئله است که کارآفرینی پایدار یک پدیده ارزشمند از دیدگاه توسعه است، که با هدف اصلی تولید محصولات کشاورزی سازگار با محیط‌زیست در طی فرآیندهای تولید حفاظتی مطرح است. از این‌رو در پژوهش حاضر، محقق به‌دنبال ارائه یک الگوی ترکیبی برای کارآفرینی در کشاورزی مبتنی بر مباحث توسعه پایدار و کارآفرینی پایدار است.

کارآفرینی پایدار: اصطلاح کارآفرینی پایدار یک مفهوم در پیوند توسعه پایداری به کارآفرینی است. کارآفرینی پایدار به‌عنوان یک اصطلاح جمعی برای کارآفرینی محیط‌زیست، کارآفرینی سبز و کارآفرینی اجتماعی در نظر گرفته می‌شود (گیس، ۲۰۰۹). با توجه به این که، شرایط این نوع کارآفرینی با هم در تداخل است شناسایی آن دشوار است (هال و دیگران، ۲۰۱۰). در بررسی کارآفرینی پایدار، بیشتر مطالعات بر کارآفرینی زیست‌محیطی تمرکز دارد (کوهن و وین، ۲۰۰۷؛ دین و همکاران، ۲۰۰۷؛ دیکسون و کلیفورد، ۲۰۰۷؛ گیس، ۲۰۰۹؛ کروگر، ۲۰۰۵؛ چیک، ۲۰۰۵؛ اسپانگ، ۲۰۰۶). آبراهامسون (۲۰۰۷) در تعریف کارآفرینی پایدار بیان می‌کند که مفهوم آن بر سه بعد تکیه دارد: الف: جستجو کردن، پیدا کردن و ایجاد نوآوری برای حل مشکلات مربوط به پایداری، ب: کشف راه حل براساس سازماندهی خلاق، ج: ایجاد ارزش‌گذاری پایداری و احترام به محیط‌زیست. اونیل و همکاران (۲۰۰۹) توضیح می‌دهند که کارآفرینی پایدار روند ایجاد سرمایه‌گذاری است که به‌ظهور توسعه پایدار اجتماعی و زیست‌محیطی در سیستم کارآفرینی کمک می‌کند. آن‌ها معتقدند که ویژگی‌های فرهنگی

نقش مهم و موثری بر ایجاد پایداری دارد. در خصوص این تعریف نرس (۲۰۰۶)، عنوان می کند که فرهنگ در کارآفرینی پایدار همراه با عدالت اجتماعی، مسئولیت در مقابل محیط زیست و کارآیی اقتصادی است. به طور کلی، تعاریف متعددی در زمینه کارآفرینی پایدار ارائه شده است، از جمله گِراچ (۲۰۰۳) بیان می کند کارآفرینی پایدار شامل رفتار نوآورانه از یک سازمان یا یک عامل در بخش کسب و کار خصوصی است که دربرگیرنده مسائل زیست محیطی و اجتماعی به عنوان اهداف اصلی می باشد. از سوی دیگر کِراالس و ویریک (۲۰۰۵) عنوان می کنند که این نوع کارآفرینی شامل تعهد مداوم به فعالیت های کسب و کار در راستای رعایت و حفظ تعهدات اخلاقی، کمک به توسعه اقتصادی در کنار بهبود کیفیت زندگی خانواده ها در جوامع محلی است. دین و مکمولن (۲۰۰۷) اظهار دارند که کارآفرینی پایدار فرایند کشف، ارزیابی و بهره برداری از فرصت های اقتصادی در بازاری است که با شکست مواجه شدند و از پایداری کمی برخوردار هستند و قابلیت سازگاری با محیط زیست را دارند. همچنین هوکرتس و وستنهانگ (۲۰۱۰) کارآفرینی پایدار را کشف و بهره برداری از فرصت های اقتصادی از طریق عدم تعادل در بازار و آغاز تحول در پایداری زیست محیطی و اجتماعی تعریف کردند. علاوه بر این، شپرد و پاتزلت (۲۰۱۰) کارآفرینی پایدار را حفظ طبیعت، حمایت از زندگی جامعه در دستیابی به فرصت های متمرکز در محصولات، فرآیندها و خدمات در راستای دستاوردهای اقتصادی و غیر اقتصادی به افراد در نظر می گیرند. بر اساس تعاریف فوق، می توان گفت که موضوع اصلی کارآفرینی پایدار شامل این مسئله است که کارآفرینان چگونه در حفظ عوامل اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی و فرهنگی می توانند فعالیت داشته باشند که به موجب آن، فعالیت های کارآفرینی نوآورانه و خلاق، ریسک پذیر و سودآور باشد. لذا کارآفرینی پایدار در راستای بهره برداری از فرصت های خلاقانه برای کسب منافع اقتصادی، عدالت در جامعه، کیفیت محیط زیست و حفظ فرهنگ است. به طور کلی، مفهوم کارآفرینی پایدار در طی سال های اخیر اهمیت زیادی پیدا کرده است (اسچالتگر و واگنر، ۲۰۱۱). رابطه بین کارآفرینی و توسعه پایدار از طریق مکاتب مختلف فکری و اغلب در نتیجه راه اندازی انواع جدیدی از کارآفرینی، مانند کارآفرینی اقتصادی و اجتماعی شکل گرفته است (اسچالتگر و واگنر، ۲۰۱۱؛ زهرا و همکاران، ۲۰۰۹). این در حالی است که کارآفرینان اقتصادی به دنبال فرصت های زیست محیطی از نقطه نظر اقتصادی، هستند در صورتی که کارآفرینان اجتماعی دیدگاه اجتماعی گسترده تری دارند (زهرا و همکاران، ۲۰۰۹). برای کارآفرینان اجتماعی، ایجاد ارزش اجتماعی هدف نهایی است، در حالی که اهداف اقتصادی تنها وسیله ای برای رسیدن به

اهداف اجتماعی است. کارآفرینی پایدار اخیراً به‌عنوان یک راه فراگیر برای کارآفرینی اجتماعی، زیست محیطی و جنبه‌های اقتصادی و به‌عبارت دیگر، توسعه پایدار ابداع شده است (اسچالتگر و واگنر، ۲۰۱۱). به نظر می‌رسد که کارآفرینی پایدار ترکیبی از دو حالت کارآفرینی فوق است، شروع این فعالیت‌ها و فرآیندهایی که منجر به شناسایی، ارزیابی و بهره‌برداری از فرصت‌های کسب و کار سودآور شده است به توسعه پایدار کمک می‌کند (اسچالتگر و واگنر، ۲۰۱۱؛ زهرا و همکاران، ۲۰۰۹). در این رابطه، کارآفرینی پایدار به‌عنوان مزیت رقابتی، شناسایی فرصت‌های کسب و کار جدید و تولیدات پایدار، روش تولید و سازماندهی فرآیندهای کسب و کار پایدار شناخته می‌شود. از نگاه دیگر می‌توان این‌گونه سخن گفت که فناوری‌هایی نوآوری‌گرا و فعال هستند (کلویتز و هانسن، ۲۰۱۱)، که در درجه اول در راستای کارآفرینی پایدار باشد نه این که تنها شامل مقررات زیست محیطی در سطوح ملی، بین‌المللی و یا افزایش نیاز به محصولات و خدمات پایدار باشد، بلکه تمامی جنبه‌های آن را در نظر بگیرند. به منظور تشخیص توسعه پایدار به‌عنوان یک فرصت کسب و کار، کارآفرینان پایدار نیاز به شناخت مهارت‌هایی از جمله مهارت‌های فردی، تعامل و انطباق با منابع محیطی دارند (باسی و وربک، ۲۰۰۳؛ دانفی و همکاران، ۲۰۰۷). احتمال دارد که این مهارت‌ها، از جمله دانش و نگرش ناشی از صلاحیت فردی، یعنی شایستگی برای کارآفرینی پایدار باشد. البته بعید است که این شایستگی برای کارآفرینی پایدار یک شبه توسعه یابد. آن‌ها نشان‌دهنده عناصر کارآفرینی و پایداری هستند که برخی از مطالعات به آن اشاره کرده‌اند. با توجه به این که، این نوع مهارت‌ها نیازمند یادگیری هستند (کوپ، ۲۰۰۵؛ کوربت، ۲۰۰۵؛ والس و جیکلینگ، ۲۰۰۲)، در این میان، آموزش عالی نقش مهمی در پایه‌گذاری توسعه شایستگی برای کارآفرینی پایدار ایفا می‌کند. با این حال، محققان آموزشی به طور سنتی بر روی آموزش پایداری و یا بر آموزش کارآفرینی تمرکز می‌کنند. در حالی که آموزش کارآفرینی به طور سنتی، بر توسعه پایداری و محیط‌زیست تأکید دارد. از نقطه نظر آموزشی مرز خاصی بین این دو وجود دارد که باید به طور کامل شناخته شوند. اساساً کارآفرینی پایدار راهی برای کاهش تخریب محیط‌زیست است. کارآفرینی پایدار مفهوم جدیدی است که منجر به پیوند میان توسعه پایدار و فعالیت‌های کسب و کار می‌شود (اسچالتگر و وانگر، ۲۰۰۸). بدون شک، توسعه کارآفرینی پایدار سبب درک بهتر کارآفرینان از فعالیت‌های کارآفرینانه می‌شود و تأثیرات زیادی بر محیط‌زیست به جا می‌گذارد (گراهام، ۲۰۱۰). به‌عنوان مثال، در کارآفرینی پایدار تأکید زیادی بر تعادل بین سود اقتصادی و توسعه پایدار می‌شود (تیلی و یانگ، ۲۰۰۹؛ پریش، ۲۰۱۰). از آنجا که کارآفرینی پایدار مفهوم نسبتاً

جدیدی است و یک اصطلاح جمعی برای کارآفرینی زیست‌محیطی، کارآفرینی سبز و کارآفرینی اجتماعی محسوب می‌شود (گیس، ۲۰۰۹)، برخی از محققان آن را به نام کارآفرینی پایداری محور (مجید و همکاران) و یا کارآفرینی پایدار متفکرانه می‌شناسند (گاگنون، ۲۰۱۲). در این میان لازم به ذکر است که بسیاری از مطالعات موجود در خصوص کارآفرینی پایدار تمرکز اصلی بر مسئله کارآفرینی زیست‌محیطی دارند (کوهن و وین، ۲۰۰۷).

کارآفرینی پایدار: متعادل کننده عوامل زیست‌محیطی، اجتماعی و اقتصادی: با توجه به تعاریف فوق، می‌توان نتیجه گرفت که کارآفرینی پایدار با جریان کارآفرینی و توسعه پایدار همپوشانی دارد و در مسیر شناسایی اهداف زیست‌محیطی و اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی در حرکت است (کرالس و ویریک، ۲۰۰۵). کارآفرینی پایدار تلاشی برای ایجاد کردن تعادل در محیط است. کارآفرینان پایدار بهبود کیفیت فرآیندهای خود را در کاهش اثرات زیست‌محیطی و اجتماعی می‌دانند (چوی و گری، ۲۰۰۸). در کارآفرینی پایدار ابعاد اقتصادی وابسته به فرد و هدف کسب و کار است، ضمن این که حفظ محیط‌زیست را هدف قرار می‌دهد و تلاش می‌کند تا سازگار با محیط عمل نماید تا ارزش زیست‌محیطی را حفظ کند (پاسکال و همکاران، ۲۰۱۱). کارآفرینی پایدار، با در نظر گرفتن اهداف اجتماعی، حل مشکلات اجتماعی و افزایش ثروت اجتماعی همراه است. همچنین کارآفرینی پایدار نشان می‌دهد که کارآفرینان، افراد خلاق هستند که از حداقل فرصت‌های محیطی بهترین استفاده را می‌کنند (بورنستین، ۲۰۰۴). چوی و گری (۲۰۰۸) بیان می‌کنند که کارآفرینان پایدار برای رسیدن به اهداف زیست‌محیطی و اجتماعی دست به سودآوری می‌زنند. هوکرتس و وستنهانگ (۲۰۱۰) نشان دادند که اهداف اجتماعی و زیست‌محیطی به عنوان اهداف اقتصادی در کارآفرینی پایدار محسوب می‌شود. مطالعات اسپالتر و واگنر (۲۰۱۱) نیز گویای این است که شرکت‌های کوچک نیز تلفیق عملکرد پایداری و رسیدن به اهداف کارآفرینی پایدار را مهم‌ترین فعالیت در رسیدن به اهداف توسعه می‌دانند. لذا کارآفرینی پایدار شامل هر دو اهداف زیست‌محیطی و اجتماعی با رسیدن به سود اقتصادی مداوم است که می‌تواند به یک مزیت رقابتی تلقی شود. به‌طور کلی استدلال بر این است که فعالیت‌های کارآفرینی پایدار از ترکیب برابر سه عامل قابلیت اجرا دارد از جمله مردم محلی، سود اقتصادی و محیط‌زیست. این سه عامل هسته اصلی کارآفرینی پایدار را تشکیل می‌دهند.

مراحل کارآفرینی پایدار: به‌منظور رسیدن به کارآفرینی پایدار در در بخش‌های مختلف کشاورزی، خدمات و صنعت مراحل زیر را می‌بایست مورد توجه قرار داد (هوکر تس و وستنهانگ، ۲۰۱۰).
- مرحله اول: کارآفرینی پایدار که شامل راه‌اندازی یک نوآوری پایدار و آغاز تحول در صنعت به سمت پایداری است.

- مرحله دوم: رشد کارآفرین پایدار در کسب و کار توسط سازگاری با روند رو به رشد. در این مرحله تحول به سمت پایداری همچنان ادامه دارد.

- مرحله سوم: رشد تفکر کسب و کار پایدار با شروع سرمایه‌گذاری حرفه‌ای. در این مرحله از کارآفرینی پایدار دستیابی به رشد سودآور و گسترش سهم بازار فراهم است.

- مرحله چهارم: این مرحله شامل بلوغ کسب و کارهای کارآفرینی پایدار در بازار و افزایش بازار رقابتی است که منجر به تحول در شرکت‌های کارآفرین و حرکت به سمت پایداری می‌شود. در طی این چرخه، هزینه‌ها کاهش می‌یابد. اسپالتگر و واگنر (۲۰۱۱) در خصوص این مراحل کارآفرینی پایدار بیان کردند که برای رسیدن به پایداری نیاز به برنامه‌ریزی صحیح برای نوآوری در تولیدات می‌باشد.

از توسعه پایدار تا کارآفرینی پایدار: اساساً توسعه پایدار به یک مفهوم چند بعدی تبدیل شده است که فراتر از حفاظت از محیط‌زیست، توسعه اقتصادی و عدالت اجتماعی می‌باشد (چوی و گری، ۲۰۰۸). مفهوم پایداری، رویکرد وسیعی است که در خصوص مسائل اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی حاصل از فعالیت‌های مختلف انسان بحث و راه‌حل‌های آن را بررسی می‌کند. ریشه این مباحث ناشی از گزارش کمیسیون برانتلند (۱۹۸۷) تحت عنوان آینده مشترک نشأت می‌گیرد. براین اساس، پایداری در فعالیت‌های کشاورزی خصوصیات از جمله دوام اقتصادی، سلامت محیطی و اجتماعی را شامل می‌شود (حسینی و شریعتی، ۲۰۰۳). لذا می‌توان بیان کرد که پایداری مفهومی است سیستمی‌نگر که اگر سیستم‌های بالاتر ناپایدار باشد، زیرسیستم‌ها توانایی رسیدن به پایداری را نخواهند داشت. این مسئله به‌این معنی است که پایداری در سطح محلی بدون وجود پایداری در سطح‌های بالاتر قابل تحقق نمی‌باشد. بر اساس اصول توسعه پایدار (اصل مساوات در بهره‌برداری از منابع در طول نسل‌های حاضر و آتی، عدالت در بهره‌برداری در عرض نسل حاضر و برای همه کشورها بدون تهدید منابع سایر کشورها، اصل بهره‌برداری پایدار از منابع و اصل تعامل و یکپارچگی نیازهای

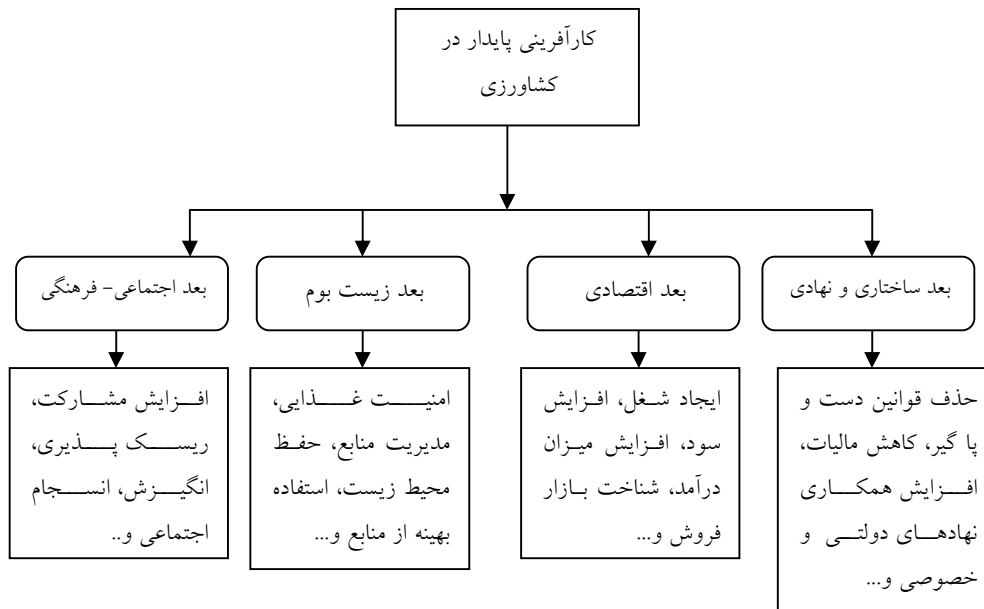
توسعه‌ای و حفاظت از محیط‌زیست) کارآفرینی می‌تواند نقش مؤثری در مسئله پایداری ایجاد کند، زیرا در برنامه کارآفرینی این تفکر و آگاهی در ذهن مردم ایجاد می‌شود که اقتصاد محلی از آن خودشان است و قادرند که آن را تحت کنترل داشته باشند، همچنین می‌توانند راه‌های نظام‌مندی را به‌منظور تقویت اقتصاد محلی بدون آسیب رساندن به منابع طبیعی مورد استفاده قرار دهند، افزون بر این با به‌کارگیری پایداری در کارآفرینی ساختارهای اقتصاد محلی توسعه می‌یابد (رابرتسون، ۱۹۹۹). اما می‌بایست به این نکته که کارآفرینی پایدار به‌طور قطع نیازمند دانش و ابزار برای به حداکثر رساندن عملکرد کسب و کار در کشاورزی است. اصولاً فرض بر این است که کارآفرینی پایدار رویکردی است که به سمت معرفی محصولات سازگار با محیط‌زیست، فرآیندها و خدمات مربوط به حمایت از محیط زیست، تغییر می‌کند (شپرد و پاتزلیت، ۲۰۱۰). هال و همکاران (۲۰۱۰) نیز بیان می‌کنند که کارآفرینی پایدار به‌طور فزاینده‌ای به‌عنوان یک کانال مهم برای ایجاد تحول در محصولات سازگار با محیط‌زیست و فرآیندهای مربوط به آن است. از سوی دیگر تمرکز کارآفرینی پایدار ایجاد فرآورده‌های پایدار و یا فرآورده‌های سودآور با هدف حفظ محیط‌زیست و دستیابی به اهداف اجتماعی است (چوی و گری، ۲۰۰۸). در این خصوص شپرد و پاتزلیت (۲۰۱۰) نشان می‌دهند که رسیدن به اهداف اقتصادی و غیراقتصادی بنیان اصلی کارآفرینی پایدار است و این مسئله تمایز اصلی بین کارآفرینی سنتی و پایدار می‌باشد. اهداف غیراقتصادی به نفع مردم و جامعه است در حالی که سود اقتصادی با اهداف زیست‌محیطی در تضاد است. از سوی دیگر کارآفرینی پایدار نشان‌دهنده یکی دیگر از جنبه‌های کارآفرینی است (دین و همکاران، ۲۰۰۷). در زمینه بحث توسعه پایدار و کارآفرینی در مناطق روستایی این‌گونه گفته می‌شود که براساس نظریه توسعه پایدار، کارآفرینان در مناطق روستایی مسئولیت ارتقا و افزایش کیفیت زندگی مردم با در نظر گرفتن و محافظت از منابع برای نسل‌های آینده هستند. کارآفرینان در حوزه کشاورزی می‌بایست نقش‌های مؤثری در افزایش رفاه مردم مناطق روستایی، افزایش فرصت‌های شغلی، کاهش فقر، افزایش درآمد و تولیدات، و حفظ محیط‌زیست روستاها باشند (موحدی و یعقوبی‌فرانی، ۲۰۱۲).

کارآفرینی کشاورزی: مفاهیم کارآفرینی در کشاورزی، صنعت و خدمات از نظر اصول و مبانی یکسان است. گرچه کارآفرینی در کشاورزی در اصل تفاوتی با کارآفرینی شهری و یا دیگر بخش‌های اقتصادی ندارد، اما درون داده‌های موردنیاز جهت توسعه کارآفرینی از جمله سرمایه، آموزش، مدیریت، فناوری، زیرساخت‌ها، شبکه توزیع در مناطق روستایی و کشاورزی نسبت به مناطق شهری و صنعتی

متفاوت است (موحدی و یعقوبی‌فرانی، ۲۰۱۲). اساساً کارآفرینی کشاورزی تمامی فعالیت‌هایی را شامل می‌شود که به کشاورزان در مواجهه با شرایط جدید اقتصاد بازار کمک می‌کند. همچنین وارن (۲۰۰۴) کارآفرینی کشاورزی را تلاشی برای ایجاد تنوع تولید و رها شدن از حالت تولید مواد خام در چرخه عرضه محصولات و جرکت به سمت تولید برای بازار، ارائه خدمات به سایر کشاورزان و شاغلین روستایی، استفاده از ظرفیت‌های کشاورزی مزارع برای اشتغال‌زایی تعریف می‌کند. از طرفی مهم‌ترین اهداف توسعه کارآفرینی در کشاورزی را می‌توان نوسازی ساختار کشاورزی خرده‌پا و ایجاد محیط کشاورزی جدید به‌منظور توسعه مشاغل جدید در مناطق روستایی در نظر گرفت (مک‌الوی، ۲۰۰۵). به‌طور کلی کارآفرینی کشاورزی یکی از زمینه‌های کارآفرینی و به معنی پذیرش مخاطرات حاصل از یک واحد تولیدی، خدماتی، بازرگانی مرتبط با فعالیت‌های بخش کشاورزی است (موحدی و یعقوبی‌فرانی، ۲۰۱۲). در تعریف دیگر از کارآفرینی کشاورزی می‌توان گفت این نوع کارآفرینی فراهم کننده زمینه اشتغال، افزایش درآمد و تولید ثروت، بهبود کیفیت زندگی و کمک کننده به افراد محلی برای مشارکت در اقتصاد است (ریگان، ۲۰۰۲). علاوه بر این، در خصوص ضرورت توجه به کارآفرینی کشاورزی این نکته حائز اهمیت است که شکاف وسیعی بین مناطق روستایی و شهری در کشورهای در حال توسعه و غلبه صنعت بر کشاورزی و سیاست‌های توسعه به سوی صنعتی شدن، به همراه ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی جوامع کشاورزی سبب شده است تا کارآفرینی کشاورزی و توجه به عوامل زیست‌محیطی رشد کمتری داشته باشد. با این حال، هنوز منابع غنی، پتانسیل‌های مناسب و قابلیت‌های فراوانی جهت کارآفرینی کشاورزی در این مناطق وجود دارد. امروزه به‌علت تغییرات متعدد از جمله توسعه بازار، جهانی شدن، رشد جمعیت، دگرگونی در بازار کار کشاورزی، آلودگی محیط‌زیست، عدم پایداری و... بخش کشاورزی کشورها را تحت تأثیر قرار داده است که رویارویی با این مشکلات نیازمند استفاده از کارآفرینی در کشاورزی و بهره‌گیری از مبانی توسعه پایدار و در نهایت رسیدن به کارآفرینی پایدار کشاورزی می‌باشد (هیگین و مورگان، ۲۰۰۰). از این رو لازم است تا با استفاده از موارد فوق رویکردی نوین در بخش کشاورزی ایجاد گردد.

مدل ترکیبی کارآفرینی پایدار در کشاورزی: با توجه به مباحث فوق انتظار می‌رود تا با در نظر گرفتن کارآفرینی کشاورزی، کارآفرینی پایدار و توسعه پایدار بتوان رویکرد نوین کارآفرینی پایدار در کشاورزی را طراحی نمود. کارآفرینی پایدار در کشاورزی نیازمند دیدگاه یکپارچه و ترکیبی است تا در چهارچوب آن افزایش امنیت غذایی، افزایش درآمد، حفظ محیط‌زیست، اشتغال‌زایی، توزیع ثروت،

خلاقیت و در نهایت مشارکت فراهم شود. لذا، توجه همه جانبه به ابعاد مختلف توسعه کارآفرینی اهمیت بسزایی دارد تا بتوان از این طریق تغییر کیفیت زندگی مردم در روستا و استفاده بهینه از محیطزیست و اهداف توسعه پایدار را مشاهده نمود. ابتدا باید به این مسئله توجه نمود که به منظور توسعه کارآفرینی کشاورزی می‌بایست عناصر متعددی را مدنظر قرار داد. زمانی (۲۰۰۸) مجموعه عوامل اثرگذار بر کارآفرینی کشاورزی را به صورت عناصری می‌داند که به یکدیگر پیوسته هستند. این عوامل مهم عبارتند از: عوامل و شرایط فرهنگی، اقتصادی، حمایت نهادی، توجه به زیست بوم طبیعی، دسترسی به منابع و امکانات، علاقمندی به کشاورزی و آموزش. نتیجه گرفته می‌شود که در کارآفرینی کشاورزی، کارآفرین نقش مهمی در حفظ محیطزیست، تولید شغل در مناطق روستایی و کاهش فقر دارد. از سوی دیگر در خصوص مدل کارآفرینی پایدار گفته می‌شود که مفهوم سه وجهی مدل کارآفرینی پایدار با هدف جستجوی ابزاری برای دستیابی به ارزش‌های پایداری در فعالیت‌های کسب و کار طراحی شد (الکینگتون، ۱۹۹۸). این سه جنبه اصلی شامل رفاه اقتصادی، بهبود کیفیت محیطزیست و عدالت اجتماعی است. بدون شک این سه عامل برای رسیدن به توسعه پایدار اهمیت بسیاری دارد (چیک، ۲۰۰۹). در واقع، به‌کارگیری این سه جنبه نه تنها برای توسعه پایداری کاربرد دارد بلکه می‌تواند در کارآفرینی پایدار نیز مورد استفاده قرار گیرد، چرا که این سه ابزار در فعالیت‌های کارآفرینی به‌عنوان شیوه‌ای مناسب پذیرفته شده است (مارک-هربرت و همکاران، ۲۰۱۰). اسلاپر و هال (۲۰۱۰) نشان می‌دهند که این مثلث سه سویه رفاه اقتصادی، بهبود کیفیت محیطزیست و عدالت اجتماعی در بسیاری از کسب و کارهای غیردولتی و دولتی کاربرد دارد و برای اندازه‌گیری عملکرد پایداری در فعالیت‌های اقتصادی مورد استفاده قرار می‌گیرد. از طرف دیگر هال و همکاران (۲۰۱۰) دریافتند که سه عامل فوق در فعالیت‌های کارآفرینی کارایی بالایی دارد. همچنین شپرد و پاتزلت (۲۰۱۱) استدلال می‌کنند که برای کارآفرینی پایدار نیاز به حفظ این سه ساختار در مدل‌های توسعه است. آن‌ها معتقد هستند که علاوه بر سه جنبه اصلی در کارآفرینی پایدار باید عوامل فرهنگی نیز در آن نهادینه شود. این مسئله نشان می‌دهد که علاوه بر عدالت اجتماعی، رفاه اقتصادی و بهبود کیفیت محیطزیست، فرهنگ نیز در مدل گنجانده شود. براساس مباحث گفته شده در خصوص توسعه پایدار و کارآفرینی پایدار و همچنین کارآفرینی کشاورزی می‌توان مدل ترکیبی کارآفرینی پایدار در کشاورزی را به صورت شکل شماتیک زیر نمایش داد.

شکل ۱- مدل مفهومی کارآفرینی پایدار در کشاورزی.

الگوی ترکیبی فوق در بعد اجتماعی- فرهنگی دربرگیرنده عواملی چون تقویت مشارکت در برنامه‌ها و سیاست‌های مربوط به خود روستاییان، گسترش روابط و ارتباطات درون و برون سازمانی، ارائه آموزش‌های غیررسمی برای افزایش سطح اطلاعات و مهارت‌های فنی، استفاده از تجربیات محلی و بومی افراد روستایی، فراهم نمودن محیطی آرام و با امنیت جهت زندگی و ایجاد گروه‌های اجتماعی خودجوش و محلی و مسئولیت‌پذیر است. در بعد اقتصادی نیز مواردی از جمله جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی در مناطق روستایی، ارائه وام و تسهیلات بانکی، افزایش شبکه‌های بازاریابی و بازاریابی محصولات کشاورزی و تأمین نیازهای مصرف‌کنندگان، تنوع تولیدات و فعالیت‌های کشاورزی و گسترش مشاغل خرد و متوسط در مناطق روستایی دارای اهمیت است. در بعد محیطی نیز می‌بایست به مسائلی چون افزایش آگاهی کشاورزان نسبت به محیط‌زیست و منابع طبیعی و محیطی مانند آب، خاک، جنگل و مرتع، فراهم نمودن زیرساخت‌های مناسب (برق، جاده و تلفن ...) ارائه فناوری‌های مناسب توجه کافی شود. در بعد ساختاری و نهادی نیز کاهش و یا حذف قوانین اداری، کاهش مالیات برای کارآفرینان کشاورزی و روستایی، افزایش همکاری نهادهای دولتی و خصوصی با کارآفرینان بسیار حائز اهمیت می‌باشد (افتخاری و سجاسی، ۲۰۱۰).

نتیجه‌گیری

کارآفرینی پایدار یک پدیده ارزشمند از دیدگاه توسعه پایدار است، اما هنوز به‌طور گسترده مورد بررسی واقع نشده است. هدف اصلی کارآفرینی پایدار در کشاورزی تولید محصولات سازگار با محیط‌زیست در طی فرآیند تولید است. اما این مبحث هنوز در مسائل کشاورزی کمتر مطالعه شده است. هدف اصلی این مطالعه ارائه یک مدل ترکیبی کارآفرینی پایدار در کشاورزی است. در الگوی پیشنهادی کارآفرینی پایدار در کشاورزی در بعد اجتماعی فریدمن (۱۹۷۰) استدلال می‌کند که مسئولیت اجتماعی در فعالیتهای کارآفرینی به‌خصوص در بخش کشاورزی مبتنی بر افزایش سود و توجه کلی به نیازهای مصرف جامعه است و بدون شک کسب و کار را تحت تأثیر قرار می‌دهد. فعالان اقتصادی معتقدند که توسعه اجتماعی وابستگی زیادی به ابعاد اقتصادی دارد زیرا از طریق فعالیتهایی مانند ایجاد شغل، توسعه محصول و پرداخت مالیات همراه است. با این حال، انجام فعالیتهای اقتصادی به ویژه در فعالیتهای کشاورزی مستلزم توجه به عوامل اجتماعی از جمله مسئولیت‌پذیری اجتماعی در مقابل جامعه است. کراس و ویریک (۲۰۰۴) استدلال می‌کنند که مردم یکی از ابعاد مهم کارآفرینی پایدار در کشاورزی هستند که کارآفرینان باید نیازهای آنها را مورد توجه قرار دهند. آنها ادعا می‌کنند که مهم‌ترین مسئله در کارآفرینی پایدار در نظر گرفتن حقوق مصرف‌کنندگان است، چرا که کارآفرینی کشاورزی با مسائل زیست‌محیطی سروکار دارد و می‌بایست در تولیدات مدنظر قرار داده شود. در این راستا، اسپنس و همکاران (۲۰۱۱) اظهار کرده‌اند که کارآفرینی پایدار ارتباط نزدیکی با مسئولیت‌پذیری اجتماعی و توسعه محیط زیست دارد، زیرا نشان‌دهنده مشارکت کارآفرینان در ابعاد مختلف اجتماعی و زیست‌محیطی است. علاوه بر این، ریچومپیوت و فریمن (۲۰۱۱) بر این عقیده هستند که کارآفرینی پایدار از طریق انسجام اجتماعی نیاز کل جامعه را باید مورد توجه قرار دهد. در ابعاد زیست بوم، محققان تأکید زیادی بر پایداری محیط از طریق کارآفرینی پایدار در کشاورزی دارند. برخی محققان استدلال می‌کنند که اکوسیستم اساس سیستم‌های زیست‌محیطی است، زیرا منابع طبیعی مانند هوا، آب و انرژی بخش‌هایی از سیستم‌های زیست‌محیطی هستند که جزو منابع تجدیدناپذیرند و به پایداری نیازمندند (شپرد و پاتزلت، ۲۰۰۸؛ اسلاپر و هال، ۲۰۱۱)، زیرا پایداری زیست‌بوم در حال حاضر اهمیت و نقش مهمی در فعالیتهای کارآفرینی دارد (شپرد، ۲۰۰۲؛ شپرد و پاتزلت، ۲۰۱۱). در بعد اقتصادی کارآفرینی پایدار، حیات اقتصادی با جریان پول و سرمایه‌گذاری همراه است (دیکسون و کلیفورد، ۲۰۰۷؛ اسلاپر و هال،

۲۰۱۱). این مسئله نشان می‌دهد که برای هر نوع کارآفرینی از جمله کارآفرینی پایدار در بخش‌هایی چون کشاورزی بدون وجود سرمایه مالی و اقتصادی فعالیتی انجام نمی‌شود. البته برخی از محققان بیان می‌کنند که کارآفرینان در بعد اقتصادی به‌منظور رسیدن به کسب سود باید از منابع مالی و فرصت‌های موجود استفاده نمایند این در حالی است که کارآفرینی پایدار صرف استفاده از منابع مالی چندان مدنظر نیست و چندان به دنبال منافع اقتصادی نیستند. اگرچه سود اقتصادی تنها هدف کارآفرینی پایدار نیست اما در این بعد بیشتر تأکید بر سودی است که دوام بیشتری داشته باشد و کمتر زیست بوم و سایر منابع را تحت تأثیر قرار دهد (دیکسون و کلیفورد، ۲۰۰۷). در واقع، محققانی مانند کراس و ویریک (۲۰۰۴)، آستین و همکاران (۲۰۰۶) و هال و دیگران (۲۰۱۰) اقتصاد قابل دوام را برای بقای فعالیت‌های کارآفرینی به‌خصوص در کشاورزی مدنظر قرار می‌دهند. از سوی دیگر شپرد و پاتزلت (۲۰۱۱) دستاوردهای اقتصادی را به‌عنوان یکی از چشم‌اندازهای توسعه کارآفرینی پایدار در بخش کشاورزی تلقی می‌کنند. علاوه‌بر این، ریچومنیوت و فریمن (۲۰۱۱) تأکید کردند که ارزشمندی کارآفرینی پایدار در رونق اقتصادی همراه با عدالت اجتماعی و حفظ محیط‌زیست است. افزون بر این، بعد ساختاری و نهادی از دیگر عوامل مؤثر در کارآفرینی پایدار در کشاورزی است. در این زمینه همکاری و مشارکت مداوم نهادهای دولتی و غیردولتی می‌تواند کمک بزرگی به کارآفرینی در این زمینه داشته باشد. این مسئله نشان می‌دهد که بعد نهادی و ساختاری نیز از ضرورت‌هایی است که با سازماندهی در مناطق روستایی و در چهارچوب برنامه‌ریزی و سیاست‌های منطقه‌ای و محلی و نیز با پشتیبانی دولت و همچنین توجه به رویکرد کارآفرینی امکان نهادینه شدن کارآفرینی پایدار در کشاورزی را در مناطق روستایی فراهم می‌کند. در نهایت این که کارآفرینی پایدار نه تنها باید بر روی جنبه اجتماعی تمرکز کند، بلکه می‌بایست بر ابعاد اقتصادی، زیست‌بوم و فرهنگی و ساختاری و نهادی به نسبت برابر تأکید داشته باشد. در این راستا به‌منظور به کارگیری کارآفرینی پایدار در کشاورزی موارد زیر پیشنهاد می‌شود:

- تغییر نگرش کارآفرینان در بخش کشاورزی در جهت به کارگیری اصول پایداری در فعالیت‌های تولیدی از طریق آشناسازی و برگزاری دوره‌های آموزشی با محوریت پایداری.
- تدوین قوانین و دستورالعمل بر طبق اصول کارآفرینی پایدار و آموزش چگونگی به کارگیری آن به کارآفرینان کشاورزی.

منابع

1. Abollahzadeh, G., and Sharifzadeh, M.S. 2014. Integrating sustainability into entrepreneurship process; explaining concept, necessity and requirement of sustainability driven entrepreneurship and enterprise. *Journal of Entrepreneurship in Agriculture*, 1(3): 39-63. (In Persian)
2. Abrahamsson, A. 2007. Researching Sustain entrepreneurship- Conditions, Concepts, Approaches, Arenas and Questions: An Invitation to Authentic Sustainability Business Forces. Conference proceedings in 13th International Sustainable Development Research Conference, June 10-12, Mälardalens Högskola, Västerås.
3. Austin, J., Stevenson, H., and Wei-Skillern, J. 2006. Social and Commercial Entrepreneurship: Same or Different Entrepreneurship Theory and Practice, 30: 1-22.
4. Bornstein, D. 2004. *How to Change the World: Social Entrepreneurs and the Power of New Ideas*. New York: Oxford University Press.
5. Buysse, K., and Verbeke, A. 2003. Proactive environmental strategies: a stakeholder management perspective. *Strategic Management Journal*, 24: 453-470.
6. Cope, J. 2005. Toward a dynamic learning perspective of entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29: 373-397.
7. Corbett, A.C. 2005. Experiential learning within the process of opportunity identification and exploitation. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29: 473-491.
8. Cohen, B., and Winn, M.I. 2007. Market Imperfections, Opportunity and Sustainable Entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*, 22(1): 29-49.
9. Choi, D., and Gray, E. 2008. The venture development process of “sustainable” entrepreneurs. *Management Research News*, 31(8): 558-569.
10. Crals, E., and Vereeck, L. 2005. The affordability of sustainable entrepreneurship certification for SMEs. *International Journal of Sustainable Development and World Ecology*, 12: 173-183.
11. Chick, A. 2009. Green Entrepreneurship: A Sustainable Development Challenge. In Mellor, R., Coulton, G., Chick, A., Bifulco, A., Mellor, N., and Fisher, A. (Eds.), *Entrepreneurship for Everyone: A Student Textbook* (139-150). London: SAGE Publications.
12. Dunphy, D., Griffiths, A., and Benn, S. 2007. *Organizational Change for Corporate Sustainability*, seconded. Rutledge, London/New York.
13. Dean, T.J., and McMullen, J.S. 2007. Towards a theory of Sustainable Entrepreneurship: Reducing environmental degradation through entrepreneurial action. *Journal of Business Venturing*, 22: 50-77.

14. Dixon, S.E.A., and Clifford, A. 2007. Entrepreneurship: A New Approach to Managing the Triple Bottom Line. *Journal of Organizational Change Management*, 20(3): 326-345.
15. Elkington, J. 1998. *Cannibals with Forks: the Triple Bottom-Line of 21st Century Business*. Oxford: Capstone.
16. Eftekhari, A., and Sajasi-Gheydari, H. 2010. Rural Development with an emphasis on entrepreneurship (definitions, perspectives and experiences). Tehran: Samt. (In Persian)
17. Friedman, M. 1970. The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits. *The New York Times Magazine*, September 13.
18. Gagnon, M.A. 2012. Sustainable Minded Entrepreneurs: Developing and Testing a Value-based Framework. *Journal of Strategic Innovation and Sustainability*, 8(1): 9-25.
19. Gerlach, A. 2003. Sustainable Entrepreneurship and Innovation, in: University of Leeds: The 2003 Corporate Social Responsibility and Environmental Management Conference. Leeds, UK: University of Leeds, 101-110.
20. Gibbs, D. 2009. Sustainability Entrepreneurs, Ecopreneurs and the Development of a Sustainable Economy. *Greener Management International*, 55: 63-78.
21. Graham, S. 2010. What is Sustainable Entrepreneurship? Retrieved June 8, 2011, from <http://biznik.com/articles/what-is-sustainableentrepreneurship>.
22. Hall, J.K., Daneke, G.A., and Lenox, M.J. 2010. Sustainable development and entrepreneurship: Past contributions and future directions, *Journal of Business Venturing*, 25: 439-488.
23. Higgins, M., and Morgan, J. 2000. The role of creativity in planning: the creative partitions. *Planning Practice and Research*, 15(1): 117-128.
24. Hockerts, K., and Wüstenhagen, R. 2010. Greening Goliaths versus emerging Davids- Theorizing about the role of incumbents and new entrants in Sustainable Entrepreneurship, *Journal of Business Venturing*, 25: 481-492.
25. Hosseini, F., and Shariati, M.R. 2003. Agricultural organization Semnan training needs, to sustainable. *Journal of Jihad*, 258: 25-31. (In Persian)
26. Klewitz, J., and Hansen, E.G. 2011. Sustainability-Oriented Innovation in SMEs: a Systematic Literature Review of Existing Practices and actors involved. ISPIIM Conference (International Society for Professional Innovation Management). In: *Sustainability in Innovation: Innovation Management Challenges*, June. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract1858664>.
27. Krueger, N.F. 2005. Sustainable Entrepreneurship: Broadening the Definition of Opportunity. Conference proceedings in 19th National Conference of United States Association for Small Business and Entrepreneurship (USASBE), January 13-16, California, USA.

28. Majid, I.A., and Koe, W.L. 2012. Sustainable Entrepreneurship (SE): A Revised Model Based on Triple Bottom Line (TBL). *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 2(6): 293-310.
29. Mark-Herbert, C., Rotter, J., and Pakseresht, A. 2010. A Triple Bottom Line to Ensure Corporate Responsibility. In Berg, P. (Eds.), *Timeless Cityland: An Interdisciplinary Approach to Building the Sustainable Human Habitat* (1-7). Uppsala: Sveriges Lantbruks Universitet.
30. Morris, M.H., Schindehutte, M., Walton, J., and Allen, J. 2002. The ethical context of entrepreneurship: proposing and testing a developmental framework. *Journal of Business Ethics*, 40: 331-361.
31. Movahedi, R., and Yaghoubi-Farani, A. 2012. An Introduction to rural entrepreneurship, Bu Ali Univ. Press, 89-93. (In Persian)
32. Mc Elwee, G. 2005. *Developing Entrepreneurial Skills of Farmers*. University of Lincoln.
33. Nurse, K. 2006. Culture as the Fourth Pillar of Sustainable Development. *Small States: Economic Review and Basic Statistics*, 11: 28-40.
34. O'Neill G.D. Jr., Hershauer, J.C., and Golden, J.S. 2009. The Cultural Context of Sustainability Entrepreneurship. *Green Management International*, 55: 33-46.
35. Parrish, B.D. 2010. Sustainability-Driven Entrepreneurship: Principles of Organization Design. *Journal of Business Venturing*, 25(5): 510-523.
36. Pascual, O., Klink, A., and Grisales, J. 2011. *Create Impact! Handbook for Sustainable Entrepreneurship*. Enviu- Innovators in Sustainability.
37. Behravan, H. 1999. *Introduction to the theory of functions with an emphasis on integration, conflict and interaction between institutional Mashhad*, Razavi Publications, (Translated in Persian)
38. Richomme-Huet, K., and Freyman, J.D. 2011. What Sustainable Entrepreneurship Looks Like: An Exploratory Study from a Student Perspective. Conference proceedings in 56th Annual International Council for Small Business (ICSB) World Conference, June 15-18, 2011, Stockholm, Sweden.
39. Reagan, B. 2002. *Are High-growth Entrepreneurs Building the Rural Economy?* Kansas City, Mo: Federal Reserve Bank of Kansas City.
40. Schaltegger, S., and Wagner, M. 2011. Sustainable Entrepreneurship and Sustainability Innovation: Categories and Interactions. *Business Strategy and the Environment*, 20: 222-237.
41. Schaltegger, S., and Wagner, T. 2008. Types of Sustainable Entrepreneurship and Conditions for Sustainability Innovation: From the Administration of a Technical Challenge to the Management of an Entrepreneurial Opportunity. In R. Wüstenhagen, J. Hamschmidt, S. Sharma, and M. Starik (Eds.) *Sustainable Innovation and Entrepreneurship*. Glos: Edward-Elgar. 27-48.

42. Slaper, T., and Hall, T. 2011. The Triple Bottom Line: What is it and how does it work? *Indiana Business Review*, 4-8.
43. Shepherd, D., and Patzelt, H. 2010. The New Field of Sustainable Entrepreneurship: Studying Entrepreneurial Action Linking “What is to be sustained” with “What is to be developed”. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 35: 137-163.
44. Shane, S., and Venkataraman, S. 2000. The promise of entrepreneurship as a field of research. *The Academy of Management Review*, 25: 217-226.
45. Schlange, L.E. 2006. What Drives Sustainable Entrepreneurs? Conference proceedings in 3rd Applied Business and Entrepreneurship Association International (ABEAI) Conference, November 16-20, Kona, Hawaii.
46. Spence, M., Gherib, J.B.B., and Biwolé, V.O. 2011. Sustainable Entrepreneurship: Is Entrepreneurial Will Enough? A North-South Comparison. *Journal of Business Ethics*, 99(3): 335-367
47. Tilley, F., and Young, W. 2009. Sustainability Entrepreneurs: Could They Be the True Wealth Generators of the Future? *Green Management International*, 55: 79-92.
48. Wals, A.E.J., and Jickling, B. 2002. “Sustainability” in higher education: from doublethink and newspeak to critical thinking and meaningful learning. *Journal of Higher Education Policy*, 15: 121-131.
49. Warren, M. 2004. Farmers online: drivers and impediments in adoption of Internet in UK agricultural business. *Journal of small Business and Enterprise Development*. 11(3): 371-381.
50. Zahra, S.A., Gedajlovic, E., Neubaum, D.O., Shulman, J.M. 2009. A typology of social entrepreneurs: motives, search processes and ethical challenges. *Journal of Business Venturing*. 24: 519-532.
51. Zamani, Gh. 2008. Training entrepreneurs in agriculture. Proceedings of the National Conference on entrepreneurship development training in Applied Science in Agriculture. Tehran: College of Applied Science Agriculture. (In Persian)

Gorgan University of Agricultural
Sciences and Natural Resources

Journal of Entrepreneurship in Agriculture Vol. 2 (1), 2015
<http://jead.gau.ac.ir>

New approach to sustainable entrepreneurship in agriculture

***M. Sepahpanah¹ and R. Movahedi²**

¹Ph.D. Student, Dep., of Agricultural Extension and Education, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran, ²Associate Prof., Dep., of Agricultural Extension and Education, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran

Received: 18/04/2015 ; Accepted: 26/05/2015

Abstract

Entrepreneurship is increasingly being recognized as a significant conduit for bringing about a transformation towards sustainable products and processes. Emerging literature on sustainable entrepreneurship has developed a new model of entrepreneurship as a calling to endow resources with new value. This aspect of entrepreneurship aspect that would make such a construct authentic sustainable entrepreneurship. Sustainable entrepreneurship is a possible way to handle environmental degradation and an important aspect in the agricultural sector. Thus, developing sufficient sustainability capabilities, establishing a positive or favorable sustainability attitude and creating attractive sustainable entrepreneurial practices can help in agricultural sector. This study is the first to seek understanding of sustainable entrepreneurship and then discussing about the sustainable development of the agricultural entrepreneurship and finally reach a conceptual model in sustainable entrepreneurship in agriculture. For this reason the current paper has an aim to study the emergence of sustainable entrepreneurship in agriculture by a library research. Finally from the results it can be recommended that a new model for sustainable entrepreneurship in agriculture.

Keywords: Sustainable entrepreneurship, Sustainable development, Agricultural entrepreneurship, Sustainable entrepreneurship in agriculture

*Corresponding author: sepahpanah1981@gmail.com